

OM AARSAGERNE TIL ROVFUGLENES AFTAGEN.

AF

C. WEISMANN.

Naar Spørgsmaalet om vore ynglende Rovfugles Aftagen debatteres, og der spørges om Grundene til Formindskelsen, svares der altid, at Jægerne først og fremmest har Skylden, fordi de har skudt, fanget og forgivet Rovfuglene; i anden Linie nævnes Samlerne og sidst den moderne Skovbehandling. Jeg troer, Rækkefølgen er en anden, og at Jægerne er langt uskyldigere, end man i Almindelighed mener.

For omtrent 25 Aar siden begyndte man her hjemme at arbejde for en »rationel Jagthusholdning«, et Udtryk, som forøvrigt straks tager noget af Duften fra Jagten; man hævdede, at Vildtet skulde være et af Landbrugets Biprodukter, som formentlig kunde give en betydelig Biindtægt, naar der blev noget mere af det, og som forøvrigt ogsaa, bl. a. gennem de Summer, som er betalt i Jagtleje, har givet Landbruget en ikke ganske ringe Biindtægt, selv om Forholdene har været beskedne her hjemme, hvor man næsten stejler ved at høre, at en Mand betaler 4000 Kr. aarlig i Leje af et Jagtareal. Fra Udlandet høres ofte om Lejesummer, der er 10 Gange saa høje.

Men med en rationel Jagthusholdning maatte følge en Indskrænkning af Rovvildtet, thi i Virkeligheden var baade Rovdyrenes og Rovfuglenes Antal forhen generende stort i mange Egne. Fra mine Drengaar husker jeg de Forbandelser, der sendtes mod Høg og Ravn; og en gammel Kone, som strakte Armene mod Himlen og skreg: »Vaer Lammene, nu kommer Glenten«, staar meget tydelig for mig. Hendes Skræk har vistnok været større end Faren for Lammene, skønt der jo kendes Eksempler paa, at Glenten har angrebet smaa Lam. Dette var i 70'erne, men endnu saa sent som i Eftersommeren 1900 fandt jeg Foussingø Skove fyldte med Musvaager, samtidig med at Ravnens, Hønselhøgens og Vandrefalkens fuldvoksne Unger fløj rundt i Skov og Mark. Medens de 3 sidstnævnte fik Lov at være i Fred, lod jeg skyde væk paa Musvaagerne. Og skulde det hælde, at jeg atter fik med en Skov at gøre, som var overfyldt med Rovfugle, vilde jeg gøre akkurat det samme igen, indtil Antallet efter mit Skøn var blevet passende. — Der var som sagt al god Grund til at rydde op blandt Rovfuglene for

en Række Aar siden, men uheldigvis begyndte denne Oprydning samtidig med, at en stærk Benyttelse af Skovenes ældste og ældre Bevoksninger tog Fart, og saa fik Rovfuglene et Knæk, som de aldrig forvinder, og Jægerne et Ansvar, som de ikke fortjener.

Det er vistnok en almindelig Anskuelse, at Rovfuglene efterstræbes med Bøsse, Gift, Sakse, Schuhu og andre »djævelske Paafund« i alle vore private Skove, men det er en stor Fejltagelse. Vi har her i Landet ca. 500 000 Tdr. Ld. Skov; deraf tilhører 170 000 Tdr. Ld. Staten, Sorø Akademi, Klitvæsenet, Hedeselskabet og nogle By- og Landkommuner; paa dette store Areal, som navnlig ligger i Jylland og paa Sjælland, efterstræbes Rovfuglene ikke systematisk. 130 000 Tdr. Land hører til Lehn, Stamhuse, Fideikommisgodser, Klostre og Stiftelser; paa en betydelig Del af dette Areal, men dog ikke paa det hele, efterstræbes Rovfuglene systematisk. Resten af Skovarealet, ca. 200 000 Tdr. Land, er i fri, privat Eje; omtrent Halvdelen af Arealet hører til Ejendomme, som hver har under 40 Tdr. Land Skov, og i disse Smaaskove efterstræbes Rovfuglene som Regel ikke. Alt i alt kan man regne, at Rovvildtet forfølges med alle Midler paa omtrent de $\frac{2}{5}$ af vort Skovareal, medens det uden at være fredet dog har saa nogenlunde Fred paa de $\frac{3}{5}$. Men naar Jægerne ikke egentlig efterstræber Rovfuglene paa 300 000 Tdr. Land af vort Skovareal, er det dog ikke rigtigt at give dem Hovedskylden for, at Antallet formindskes.

Nu er det jo ganske vist ikke alene i nogle af vore Skove, men ogsaa i mange af Udlandets, at Rovfuglene efterstræbes, og dog er der vistnok ikke iagttaget nogen Formindskelse af Trækkets Hærskarer; fra Sydeuropa kender jeg Eksempler paa, at man endnu som for 15 Aar siden maa lade Skytter holde Vagt ved Dueslagene, hvis man i det hele vil have Duer, og det hører ingenlunde til Sjældenhederne, at der daglig skydes en Snes Høge og Falke ved et saadant Dueslag, naar Trækket nordfra er kommet.

Naturligvis er Faren for Fuglene i vore Dage, da der findes 10 Jægere for hver 1, der fandtes for 25 Aar siden, langt større end da, men Ynglestammen kan altid rekrutteres fra Trækket og vil ogsaa blive det, hvor Forholdene tiltaler Fuglene. Tidligere ynglede den dobbelte Bekkassin ret talrigt i Lille Vildmose, medens der nu kun findes faa Par, til Trods for, at der

næsten ingen er skudt. Omvendt kender jeg en lille Mose paa faa Tønder Land, hvor der hvert Aar yngler 10—15 Par, og hvor Antallet snarere er tiltagende end aftagende, skønt der hvert Aar skydes en Del, før Trækket kommer. Naar Forholdene tiltaler Fuglene, kan vi vanskeligt udrydde dem. Lad os en Gang se, hvordan det gaar med Rovdyrene f. Eks. Ræv og Maar, paa et af de Distrikter, hvor der drives den mest intensive Jagtpleje. I Følge »Dansk Jagttidendes« Fortegnelser over nedlagt Vildt er der i Aarene 1899—1909 paa Bregentved aarlig dræbt af Ræve: 51—46—40—50—34—41—53—51—48—45—53 og af Maarer: 6—8—7—6—11—2—14—8—17—10—10, altsaa gennemsnitlig 46 Ræve og 9 Maarer om Aaret. Disse Tal viser ingen Tilbagegang men absolut Stilstand, og fra andre Godser med omhyggelig Vildtpleje viser Tallene det samme Resultat. Det maa erindres, at der ikke alene betaales højere Skydepenge for Ræv og Maar end for Rovfugle, men at Skytterne som Regel ogsaa faar Skindene, hvis Værdi ikke er helt ringe (10—11 Kr. for en Ræv, 20—45 Kr. for en Maar), saa der er al god Grund til at antage, at Jagtpersonalet gør sig megen Flid for at faa fat i dem. Det er ikke vanskeligere at finde Rævens Grav end Høgens Rede, man kan komme Rovdyrene i Tale hele Aaret, medens de fleste Rovfugle er borte om Vinteren, man kan tage Ræv og Maar paa Gift Aaret igennem, medens Rovfuglene i et vildtrigt Terrain langt vanskeligere dræbes paa den Maade, kort sagt, Forholdene er ikke saa meget ugunstigere for Rovfuglene, skønt de jo mangler Rovdyrenes fine Lugtesands, er i Bevægelse om Dagen og overfarer større Arealer. Og man kan være sikker paa, at det ikke overfor Rovdyrene tillades at spare Kapitalen (de gamle) og hæve Renten (skyde Ungerne) paa de Steder, hvor Vildtplejen drives omhyggeligt.

Saaledes som Forholdene er her hjemme, kan Jægerne, der kun regerer i $\frac{2}{5}$ af vore Skove, ikke have Hovedskylden for Rovfuglenes Aftagen. Schuhuen forsvandt, skønt den blev fredet med største Omhu i Foussingø og Rold Skov, dens sidste Ynglesteder her i Landet. Glenten gik samme Vej, skønt ogsaa den blev fredet mange Steder, den sorte Stork aftager i de sidste Aar, skønt ingen finder paa at fortrædige den her i Landet, Natuglens hule Træer forsvinder, og den afløses derfor af Skovhornuglen, der yngler i gamle Kragereder og vistnok tiltager i

Antal — og disse forskellige Fugle har Jægerne dog ikke paa deres Samvittighed.

Udlægning af Gift kan være nødvendig overfor Mus men burde iøvrigt forbydes. For Rovfuglene spiller den vistnok langt fra den Rolle, som den har Ord for, bl. a. fordi den i Regelen kun udlægges om Vinteren, da de fleste Rovfugle er borte, men saa meget større Betydning har den for Rovdyrene, og mange Steder udlægges den — baade med og uden Tilladelse — for at en stræbsom Mand paa en bekvem Maade kan erhverve sig nogle Rævebælge, og det har dog næppe været Meningen med Loven.

Det Arbejde, der fra D. O. F. er gjort for at frede om vore Rovfugle, har baaret Frugt overfor mange Jægere og vilde have virket paa endnu flere, hvis Kampagnen var bleven indledet paa en noget mindre drabelig Maade. Nu burde Foreningen samle alle sine Kræfter mod Redeplyndrerne. Søgn og Hellig gennemstrefes vore Skove af Folk, som kalder sig Ornitologer, og som med grisk Iver kaster sig over hver Rede, de træffer, og jo sjældnere Fuglen er, desto større er Iveren og desto fylligere Undskyldningerne; man maa sikre sig Æggene for Videnskaben, og for den har vi jo alle en mægtig Respekt, medens vi dermod ofte finder at Navnet Videnskab bliver kedeligt tomt, naar det er hæftet til Ægsamlere og andre, som »interesserer« sig for Naturen. Paa et Omraade har Samlerne altid en meget bestemt Viden: netop den Art, hvis Rede de nys plyndrede, lægger altid et nyt Kuld Æg, saa der i Virkeligheden ingen Skade sker. Iøvrigt aabner jo Tankerækken: Indsamling, Ny-lægning, Rugemaskinen hidtil uanede Muligheder for Rovfuglenes Tiltagen. De mest godartede Redeundersøgere nøjes med at bestige Træet og se paa Æggene, idet de rent glemmer, at de gennem Klatrersporene kan give Træet saadanne Saar og Beskadigelser, at dets Værdi nedsættes betydeligt; de mindre godartede tager Æggene til deres Samling, og ejendommeligt for Ægsamlere er det, at de aldrig kan faa nok; en Henstilling om Resignation er ganske unyttig, thi findes der et Æg med afvigende Farvetegning eller Form, skal hele Kuldet straks erhverves til Samlingen, og desuden drives der jo Byttheandel. De mest ondartede er dem, som sælger til Naturaliehandlerne, og som altsaa driver Handel med Æggene og derfor tager alt med. Hvis nu Æggene blev taget i Vedkommendes egen Skov,

var der intet at sige dertil, men de allerfleste stjæles paa fremmed Mands Grund, og Ægsamlerne føler sig ikke af den Grund som mindre hæderlige Mennesker. Iøvrigt bør de, der færdes i Skovene, ikke glemme, at de er der som Skovens Gæster, der ikke uden videre kan bemægtige sig Værtens Ejendom eller beskadige hans Træer. En mægtig Trumf mener mange Ægsamlere at kunne spille ud, naar de fremviser Landbrugsministeriets Dispensation fra Fredningsbestemmelserne, og en Del af dem mener endog, at Dispensationen berettiger dem til uden videre at tage Æg overalt paa Statens Grund; at de derefter ikke tager det saa nøje paa privat Grund er klart, og Risikoen er da ogsaa lille, da det altid vil bero paa en Tilfældighed, om de opdages, og selv i saa Fald er Bøden kun ringe; under særlige Forhold kan den endog nedsættes til 2 Kr. Mon ikke mangen Dommer vil give denne ringe Bøde, hvis Forseelsen bestaar i Borttagning af f. Eks. Hønehøgens Æg; i saa Fald vil det være en glimrende Forretning for Ægrøveren, som vistnok let kan faa 20—25 Kr. for et Kuld Hønehøgeæg. Netop i Aar er den ene Hønehøgerede her paa Distriktet bleven plyndret; ogsaa den sorte Storcks Æg er stjaalne.

At komme Ægsamlingen til Livs er vanskeligt, men noget kan der dog gøres. Først og fremmest bør Dispensationen øjeblikkelig være forbrudt for den, som uden Tilladelse tager Æg paa fremmed Mands Ejendom, og allerhelst burde der som Betingelse for Dispensationen være knyttet en Bestemmelse om, at Vedkommende selv ejer eller har Tilladelse til at samle Æg og jage paa en ikke helt ringe Jagtgrund. Dernæst bør Foreningen øjeblikkelig ekskludere enhver, som uberettiget tager Æg. Om der saa senere kan gøres noget ved en kommende Revision af Jagtloven — der burde sættes Tyvsstraf for at stjæle Æg — kan jo nærmere overvejes. Der er vistnok en voksende Stemning blandt Skovejerne for at lukke Skovene for Publikum, og det skyldes bl. a. ogsaa Ægrøverne.

For Rovfuglenes Aftagen spiller Ægsamlingen dog næppe nogen afgørende Rolle.

Skal vi give Kejseren, hvad Kejsereis er, da maa den moderne Skovbehandling tage den største Del af Ansvaret for Rovfuglenes og de større Skovfugles Aftagen. Ikke alene har man nu fjærnet snart sagt alle de gamle Bevoksninger af Bøg, som tidligere fandtes i saa stor Udstrækning, men i de store Arealer

med omtrent 100-aarig Bøg, som stammer fra den nærmeste Tid efter Fredskovsforordningens Ikrafttræden, er der nu lagt et Net af Afdelinger, som er foryngede, saa at Skoven er bleven langt mere aaben end tidligere og har mistet en Del af den Lunhed, som de større Fugle og Træerne med sætter saa megen Pris paa. For Forstmanden er Idealet, at der af hver Træart findes lige store Arealer af alle Aldre passende fordelt over Skoven, og dette Ideal arbejdes der henimod af alle Kræfter, baade her og i Udlandet. Men Rovfuglenes Ideal er de store, samlede, ensaldrende Bevoksninger, som vi aldrig vil faa igen, og Forholdene i vore Skove vil fremtidig snarere blive daarligere end bedre for dem.

De stærke Udhugninger skal jeg ikke komme nærmere ind paa blot gøre opmærksom paa, at de mange forladte Rovfuglere ofte findes i nys udhuggede Bevoksninger.

Nogen Forandring i Skovbehandlingen af Hensyn til Rovfuglene kan ikke ventes, og vi maa derfor være forberedt paa at se vore ynglende Rovfugle fremdeles aftage i Tal, selv om alle Landets Jægere nedlægger Vaabnene, hvilket vanskeligt kan realiseres, og alle Ægsamlere resignerer, hvilket nu slet ikke kan tænkes. Men de Rester vi har, maa vi nu frede om inden for passende Grænser.

Noget af denne lille Artikel, der i Hovedsagen er skrevet i 1908, har været optaget i Dansk Jagttidende 1908.

FUGLESANG OM MORGENEN.

AF

CARL KOCH.

Enhver ved, at Natursansen i Reglen begynder som Sans for de sjældne og paafaldende Fænomener. Dreng, der samler Naturgenstande, samler især paa »sjældne« Eksemplarer. Og det er jo ogsaa utvivlsomt, at der altid er noget i høj Grad stimulerende ved at se noget sjældent. Det er morsomt at faa overrakt en Rosenstær med Spørgsmaal om, hvad det er for en mærkelig Fugl, eller at se et Par Guldpiroler i sin Have.

Men efterhaanden som Natursansen udvikler sig, faar den dog ogsaa Form af Sans for det jævne, der ses og høres hver Dag, det almindelige, som ved nærmere Eftersyn er saa rigt paa